

Η Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για τη Νοσοκομειακή Φαρμακευτική

Οι επόμενες σελίδες αποτελούν την Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για τη Νοσοκομειακή Φαρμακευτική. Τα άρθρα της Διακήρυξης είναι τα κοινώς συμφωνηθέντα σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναφορικά με τις επιδιώξεις κάθε Ευρωπαϊκού Συστήματος Υγείας για τις παρεχόμενες υπηρεσίες Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής.

Τα άρθρα διαμορφώθηκαν μετά από μια 18μηνη διαδικασία αναθεωρήσεων, που περιλάμβανε 2 επαναλαμβανόμενους κύκλους διερεύνησης με τις 34 ενώσεις νοσοκομειακών φαρμακοποιών των κρατών μελών της EAHP (European Association of Hospital Pharmacy) και 34 οργανισμούς λοιπών επαγγελματιών υγείας και ασθενών.

Η τελική συμφωνία στο ακριβές κείμενο και τον σκοπό της Διακήρυξης έγινε στην Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής για τη Νοσοκομειακή Φαρμακευτική στις Βρυξέλλες το Μάιο του 2014. Τα άρθρα αξιολογήθηκαν σε αναλογικό σύστημα ψηφοφορίας, με βαρύτητα ψήφου 50% από τις ενώσεις των νοσοκομειακών φαρμακοποιών των κρατών μελών της EAHP, κατά 25% από τις ευρωπαϊκές οργανώσεις ασθενών και 25% από τις επαγγελματικές ενώσεις ιατρονοσηλευτικού προσωπικού σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η κατακύρωση κάθε άρθρου απαιτούσε τουλάχιστον 85% συμφωνία ή και μεγαλύτερο ποσοστό.

Πλήρης περίληψη των εργασιών της Συνόδου και της διαμόρφωσης των άρθρων της Διακήρυξης θα είναι διαθέσιμα στο EJHP (European Journal of Hospital Pharmacy).

Η EAHP και οι και οι εθνικές ενώσεις νοσοκομειακών φαρμακοποιών τώρα επιζητούν τη συνεργασία με τους επιμέρους φορείς λήψης αποφάσεων σε επίπεδο εθνικών Συστημάτων Υγείας ώστε να προχωρήσει σε πλήρη υλοποίηση η Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για τη Νοσοκομειακή Φαρμακευτική σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα.

Τμήμα 1ο: Εισαγωγικά άρθρα και Διοικητικά θέματα

1.1	Ο πρωταρχικός ρόλος των υπηρεσιών Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής είναι να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της θεραπείας του ασθενούς μέσω της συνεργασίας με ομάδες υγειονομικών πολλαπλών καθηκόντων , ώστε να διασφαλισθεί η υπεύθυνη χρήση των φαρμάκων σε όλα τα στάδια.
1.2	Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, κατευθυντήριες οδηγίες για «Ορθή Πρακτική Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής» (Good Hospital Pharmacy Practice) πρέπει να αναπτυχθούν βάσει των καλύτερων διαθέσιμων στοιχείων και να εφαρμοσθούν. Σε αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες πρέπει να αναλύονται και θέματα επιλογής και εκπαίδευσης του εμπλεκόμενου ανθρώπινου δυναμικού, συμπράττοντας στις εθνικές προσπάθειες των κρατών-μελών για αναγνωρισμένα πρότυπα με στόχο την παροχή διαβαθμισμένων υπηρεσιών Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής.
1.3	Τα Συστήματα Υγείας διαθέτουν περιορισμένους πόρους και αυτοί πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας στους ασθενείς. Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει - σε συνεργασία με άλλα στελέχη λήψης αποφάσεων – να αναπτύξουν κριτήρια και συστήματα αξιολόγησης ώστε να τεθούν προτεραιότητες αναφορικά με τις δράσεις της Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής.
1.4	Σε όλα τα νοσοκομεία πρέπει να υπάρχει νοσοκομειακός φαρμακοποιός συνολικά υπεύθυνος για την ασφαλή, αποτελεσματική και βέλτιστη χρήση των φαρμάκων. Οι υγειονομικές αρχές πρέπει να διασφαλίσουν ότι κάθε νοσοκομειακό φαρμακείο εποπτεύεται από φαρμακοποιό με εμπειρία στο νοσοκομειακό περιβάλλον, με αποδεδειγμένη ικανότητα στην παροχή υπηρεσιών Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής.
1.5	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να συνεργάζονται με τα αρμόδια στελέχη στην ανάπτυξη πλάνου απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού που να καλύπτει το εύρος της πρακτικής της Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής. Στα πλάνα αυτά θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συμμετοχή των νοσοκομειακών φαρμακοποιών ως επιβλέποντες σε κάθε βήμα της χρήσης των φαρμάκων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα με στόχο την κάλυψη των αναγκών και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας για τους ασθενείς.
1.6	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να προϊστανται στο συντονισμό ενεργειών σε Επιτροπές Φαρμάκων και Θεραπευτικών Πρωτοκόλλων. Θα πρέπει να έχουν κατάλληλη εκπροσώπηση ως πλήρη μέλη στις Επιτροπές αυτές οι οποίες έχουν ως ρόλο να επιβλέπουν και να βελτιώνουν την ασκούμενη φαρμακευτική πολιτική.
1.7	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να εμπλέκονται στο σχεδιασμό, την εξειδίκευση των παραμέτρων και την αξιολόγηση των μηχανογραφικών και πληροφοριακών συστημάτων που αφορούν διαδικασίες φαρμάκων. Αυτό θα διασφαλίσει ότι οι και οι υπηρεσίες Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής θα ενσωματωθούν στο γενικό πληροφοριακό σύστημα του νοσοκομείου συμπεριλαμβανομένων του ηλεκτρονικού φακέλου (eHealth) και των φορητών συσκευών ιχνηλάτησης(mobile health procedures, mHealth)

Τμήμα 2ο: Επιλογή, Προμήθεια και Διανομή

2.1	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να εμπλέκονται στην περίπλοκη διαδικασία προμήθειας των φαρμάκων. Οφείλουν να διασφαλίσουν ότι υφίστανται διαφανείς διαδικασίες προμήθειας που βασίζονται στις αρχές της ασφάλειας, της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των φαρμάκων, και είναι ευθυγραμμισμένες με την εθνική νομοθεσία και την ορθή πρακτική
2.2	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη, αξιολόγηση και βελτίωση των διαδικασιών χρήσης των φαρμάκων και των σχετικών τεχνολογικών μέσων που συνοδεύουν τη χορήγηση στον ασθενή. Την υπευθυνότητα για αυτές τις διαδικασίες μπορεί να μοιράζονται με άλλους επαγγελματίες υγείας, ανάλογα με το φάρμακο, τη σχετική τεχνολογία στη χρήση του φαρμάκου, το χώρο παροχής των υπηρεσιών υγείας και την ομάδα πολλαπλών καθηκόντων που ασχολείται με την αγωγή του ασθενή.
2.3	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να συντονίζουν την ανάπτυξη και τη χρήση συστήματος νοσοκομειακού συνταγολογίου, που μπορεί να είναι ενδονοσοκομειακό, τοπικής ή/και εθνικής εμβέλειας. Το νοσοκομειακό συνταγολόγιο θα πρέπει να συνδέεται με τις κατευθυντήριες οδηγίες και τα θεραπευτικά πρωτόκολλα που βασίζονται στα βέλτιστα διαθέσιμα στοιχεία (συμπεριλαμβανομένων της αποτελεσματικότητας της αγωγής και της φαρμακοοικονομικής αξιολόγησης, όπου αυτά είναι διαθέσιμα).
2.4	Η προμήθεια πρέπει να γίνεται βάσει του νοσοκομειακού συνταγολογίου και να ενημερώνεται παράλληλα το συνταγολόγιο για τα σκευάσματα εκλογής. Αντίστοιχα θα πρέπει να έχει προβλεφθεί διαδικασία για να παραγγελθούν σκευάσματα που δεν συμπεριλαμβάνονται στο νοσοκομειακό συνταγολόγιο, εφόσον η χορήγησή τους είναι απαραίτητη για την ασφαλή και αποτελεσματική φροντίδα μεμονωμένων ασθενών.
2.5	Κάθε νοσοκομειακό φαρμακείο πρέπει να έχει εναλλακτικά σχέδια προμήθειας διαθέσιμα σε περιπτώσεις έκτακτης έλλειψης από την αγορά για τα φάρμακα που προμηθεύεται.
2.6	Τα νοσοκομειακά φαρμακεία είναι αρμόδια για όλα τα στάδια προμήθειας και διανομής στα νοσοκομεία. Τα στάδια αυτά συμπεριλαμβάνουν την αποθήκευση, την προετοιμασία, τη διανομή, τη χορήγηση και τις συνθήκες απόρριψης όλων των φαρμάκων, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών σκευασμάτων.
2.7	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να εμπλέκονται στην ανάπτυξη δράσεων αναφορικά με τα φάρμακα που φέρνουν μαζί τους οι νοσηλευόμενοι ασθενείς.

Τμήμα 3ο: Παραγωγή και Σύνθεση

3.1	Πριν την παραγωγή ή την προετοιμασία ενός φαρμάκου από το νοσοκομειακό φαρμακείο, ο νοσοκομειακός φαρμακοποιός πρέπει να επιβεβαιώσει εάν είναι εμπορικά διαθέσιμο ισοδύναμο σκεύασμα, και αν είναι απαραίτητο, να συζητήσει το σκεπτικό της απόφασης αυτής με τα αρμόδια στελέχη.
3.2	Φάρμακα που χρειάζονται στάδιο παρασκευής ή σύνθεση, πρέπει να παράγονται στο νοσοκομειακό φαρμακείο ή από εξωτερικό συνεργάτη υπό την ευθύνη του νοσοκομειακού φαρμακοποιού.
3.3	Πριν την παρασκευή του φαρμάκου, ο νοσοκομειακός φαρμακοποιός πρέπει να αξιολογήσει τους κινδύνους της διαδικασίας ώστε να καθορίσει τις συνθήκες άριστης ποιοτικής παρασκευής του. Αυτό προϋποθέτει έλεγχο των εγκαταστάσεων, του εξοπλισμού, των γνώσεων φαρμακοτεχνίας και της ορθής επισήμανσης.
3.4	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να διασφαλίσουν ότι υπάρχει σύστημα ποιοτικού ελέγχου, διασφάλισης ποιότητας και ιχνηλασιμότητας για τα φάρμακα που ετοιμάζονται ή συντίθενται από το φαρμακείο.
3.5	Τοξικά φάρμακα πρέπει να προετοιμάζονται υπό κατάλληλες συνθήκες με στόχο την ελαχιστοποίηση της επιμόλυνσης του προϊόντος και της έκθεσης του προσωπικού, των ασθενών και του περιβάλλοντος σε βλαπτικούς παράγοντες.
3.6	Όταν η επανασύσταση ή η ανάμειξη των φαρμάκων γίνεται σε χώρο φροντίδας ασθενών, ο νοσοκομειακός φαρμακοποιός πρέπει να εγκρίνει γραπτές διαδικασίες που διασφαλίζουν ότι το εμπλεκόμενο προσωπικό στις εργασίες αυτές έχει την κατάλληλη εκπαίδευση.

Τμήμα 4ο: Υπηρεσίες Κλινικής Φαρμακευτικής

4.1	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να συμμετέχουν σε όλα τα σημεία παροχής φροντίδας στον ασθενή ώστε να επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τη θεραπευτική αγωγή του, εντός της διεπιστημονικής ομάδας πολλαπλών καθηκόντων που στηρίζει τον ασθενή. Είναι πλήρη μέλη της ομάδας που εμπλέκονται στη συμβουλευτική, την επεξήγηση και την παρακολούθηση του θεραπευτικού αποτελέσματος & τις τροποποιήσεις της αγωγής συνεργαζόμενοι με τους ασθενείς, το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό και άλλους υγειονομικούς.
4.2	Όλες οι συνταγές πρέπει να ελέγχονται και να αξιολογούνται το συντομότερο δυνατό από νοσοκομειακό φαρμακοποιοί. Εφόσον το επιτρέπει η κλινική κατάσταση του ασθενούς, αυτή η αξιολόγηση της αγωγής πρέπει να γίνεται πριν την προμήθεια και τη χορήγηση των φαρμάκων.
4.3	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να έχουν πρόσβαση στο φάκελο του ασθενούς. Οι κλινικές τους επισημάνσεις πρέπει να καταγράφονται στον ατομικό ιατρικό φάκελο και να αναλύονται ώστε να ενημερώνεται το αρχείο για τις βελτιωτικές παρεμβάσεις.
4.4	Όλα τα φάρμακα που χρησιμοποιούν οι ασθενείς πρέπει να καταγράφονται στον ιατρικό φάκελο και να επαναξιολογείται η συνέχισή τους ενδονοσοκομειακά από το νοσοκομειακό φαρμακοποιοί μετά την εισαγωγή του ασθενούς. Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να αξιολογούν την καταλληλότητα όλων των λαμβανόμενων φαρμάκων, συμπεριλαμβανομένων των φυτικών και διαιτητικών συμπληρωμάτων διατροφής.
4.5	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να προωθούν την ενιαία συνεχόμενη φροντίδα συνεισφέροντας στη μετάδοση της πληροφορίας για τη φαρμακευτική αγωγή όποτε οι ασθενείς μετακινούνται εντός της ίδιου νοσοκομείου ή μεταξύ των υγειονομικών δομών.
4.6	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί, ως αναπόσπαστο κομμάτι όλων των ομάδων φροντίδας των ασθενών, πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι ασθενείς και το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό έχουν στη διάθεσή τους τις αναγκαίες πληροφορίες για τις κλινικές επιλογές τους, σε κατανοητή μορφή, ειδικά όσον αφορά τη χρήση των φαρμάκων.
4.7	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί οφείλουν να παρέχουν πληροφόρηση, εκπαίδευση και συμβουλευτικές υπηρεσίες στους ασθενείς, το ιατρονοσηλευτικό και το λοιπό υγειονομικό προσωπικό στις περιπτώσεις χρήσης φαρμάκων εκτός εγκεκριμένων ενδείξεων.
4.8	Οι υπηρεσίες Κλινικής Φαρμακευτικής πρέπει να εξελίσσονται συνεχώς με στόχο τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της αγωγής για τους ασθενείς.

Τμήμα 5ο: Ασφάλεια του Ασθενή & Διασφάλιση Ποιότητας

5.1	Τα «επτά σωστά σημεία» (ο σωστός ασθενής, το σωστό φάρμακο, η σωστή δόση, η σωστή οδός χορήγησης, ο σωστός χρόνος, οι σωστές πληροφορίες και η σωστή συμπλήρωση φακέλου ασθενούς) πρέπει να διεκπεραιώνονται επιτυχώς σε όλες τις δραστηριότητες εντός του νοσοκομείου που σχετίζονται με το φάρμακο.
5.2	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί οφείλουν να αναπτύξουν τις κατάλληλες στρατηγικές διασφάλισης ποιότητας στις διαδικασίες χρήσης φαρμάκων ώστε να εντοπίζονται τα σφάλματα και να γίνονται εμφανείς οι προτεραιότητες για περαιτέρω βελτίωση.
5.3	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα νοσοκομεία τους εντάσσονται σε πρόγραμμα αξιολόγησης των διαδικασιών χρήσης των φαρμάκων από εξωτερικό ελεγκτή Ποιότητας, και να αναλαμβάνουν δράση βάσει των αναφορών Διασφάλισης Ποιότητας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας και της ασφάλειας στις ελεγχόμενες διαδικασίες.
5.4	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να εξασφαλίζουν την καταγραφή των ανεπιθύμητων ενεργειών και των φαρμακευτικών λαθών στις τοπικές ή εθνικές Επιτροπές Φαρμακοεπαγρύπνησης ή στα αντίστοιχα προγράμματα ασφάλειας ασθενών.
5.5	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί οφείλουν να βοηθούν στην ελάττωση του κινδύνου για φαρμακευτικά λάθη, ενσωματώνοντας τεχνικές στοιχειοθετημένων αποφάσεων στη μείωση των λαθών - συμπεριλαμβανομένων των αλγορίθμων από υπολογιστικά προγράμματα.
5.6	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να αναγνωρίζουν τα φάρμακα υψηλού κινδύνου και να διασφαλίζουν την ενσωμάτωση των απαραίτητων διαδικασιών για τη μείωση του κινδύνου στα στάδια προμήθειας, συνταγογράφησης, προετοιμασίας, διάθεσης & χορήγησης στον ασθενή.
5.7	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να διασφαλίζουν το σχεδιασμό της διαδικασίας χορήγησης των φαρμάκων με τέτοιο τρόπο, ώστε να μεσολαβούν όσο το δυνατόν λιγότερα στάδια μεταξύ της αρχικής συνταγογράφησης και της καρτέλας χορήγησης φαρμάκων του ασθενούς.
5.8	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να εξασφαλίζουν ακριβή καταγραφή των αλλεργιών και άλλων εξατομικευμένων πληροφοριών στον ιατρικό φάκελο του ασθενούς. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να είναι προσβάσιμες και να αξιολογούνται πριν τη συνταγογράφηση και τη χορήγηση των φαρμάκων.
5.9	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί οφείλουν να διαθέτουν προσβάσιμες στο σημείο φροντίδας του ασθενούς, τις πληροφορίες που χρειάζονται για την ασφαλή χρήση των φαρμάκων, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων για την προετοιμασία και τη χορήγηση της αγωγής.
5.10	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να φροντίζουν ότι τα φάρμακα που βρίσκονται σε διάφορα σημεία εντός του νοσοκομείου είναι αποθηκευμένα και επισημασμένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η ταυτότητά τους, η ακεραιότητα των συσκευασιών πριν τη χορήγηση και να μπορούν να χορηγηθούν με ορθό τρόπο στον ασθενή.
5.11	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να υποστηρίζουν και να χρησιμοποιούν συστήματα που επιτρέπουν την ανιχνευσιμότητα όλων των φαρμάκων που διατίθενται από το φαρμακείο.

Τμήμα 6ο: Εκπαίδευση και Έρευνα

6.1	Στους προπτυχιακούς φοιτητές Φαρμακευτικής πρέπει να είναι υποχρεωτική η άσκηση και η απόκτηση εμπειρίας στο νοσοκομειακό φαρμακείο. Ο ρόλος όλων των νοσοκομειακών υγειονομικών, συμπεριλαμβανομένων των νοσοκομειακών φαρμακοποιών, πρέπει να καταδεικνύεται στα βιογραφικά των λοιπών επαγγελματιών υγείας.
6.2	Όλοι οι εμπλεκόμενοι στις διαδικασίες που αφορούν φάρμακα πρέπει να μπορούν να αποδεικνύουν την ικανότητά τους στη διεκπεραίωση των καθηκόντων τους. Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη πανευρωπαϊκών προτύπων αξιολόγησης ικανοτήτων ώστε να διασφαλισθεί ότι η νοσοκομειακή φαρμακευτική πρακτική εφαρμόζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
6.3	Είναι ουσιώδης η ύπαρξη ενός πανευρωπαϊκού πλαισίου στήριξης για αρχικές μεταπτυχιακές σπουδές στη Νοσοκομειακή Φαρμακευτική με παράλληλη άσκηση στο νοσοκομειακό φαρμακείο και τελική αξιολόγηση ατομικής επάρκειας. Συμπληρωματικά, στους νοσοκομειακούς φαρμακοποιούς πρέπει να παρέχονται ανάλογες δυνατότητες εκπαίδευσης σε όλα τα στάδια της καριέρας τους.
6.4	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην έρευνα και στις σχετικές επακόλουθες δημοσιεύσεις, ιδιαίτερα στο πεδίο της Νοσοκομειακής Φαρμακευτικής. Τα ερευνητικά προγράμματα θα πρέπει να είναι μέρος των προπτυχιακών και των μεταπτυχιακών σπουδών για τους νοσοκομειακούς φαρμακοποιούς.
6.5	Οι νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί πρέπει να έχουν ενεργό συμμετοχή στις κλινικές μελέτες φαρμάκων.